D•N
8/5 1954

"Millimeterrättvisa"

"Väl är det riktigt, att rättsordningen i flertalet västerländska länder är uppbyggd på tanken att lagligheten av myndighets avgörande skall kunna prövas av oavhängiga domstolar. Detta förhållande kan emellertid icke i och för sig utgöra anledning för oss att prisgiva en ordning, som bäres upp av historiska traditioner och med vilken allmänheten är väl förtrogen."

Så lyder kärnpunkterna i utskottsmajoritetens (regeringspartiernas) avstyrkande av motionerna om ökad rättskontroll över förvaltningsbeslut. Det är ord som bör läsas med omsorg. Att flertalet — sannolikt alla — demokratiska stater har en sådan kontroll, ja, att denna rättsordning, som utskottet säger, är "uppbyggd" på grundsatsen om rättskontroll, det är tycker man, ett fullgott skäl för att åtminstone undersöka möjligheten av en liknande ordning i Sverige. Men det tycker inte utskottet. Ty det vore att "prisgiva" ett system, alltså ett system utan rättskontroll, som har "historiska traditioner" — kort sagt, det är gammalt och bör därför få vara kvar. Väl långt går dock utskottet med orden att "allmänheten är väl förtrogen" med vad vi har. Skulle allmänheten alltså ha svårt att vänja sig vid nya utvägar att få rätt gentemot de makthavande? Eller är allmänheten glad över att inte ha dessa utvägar? Så nära det meningslösa kommer sällan ens ett riksdagsutskott, som ängsligt söker efter några gångbara fraser för att avvisa det politiskt missbagliga. Det enkla och väsentliga på den punkten sade hr Svensson i Ljungskile i debatten: "Det finns så många tusental, för att inte säga tiotusental, människor i detta land som har personliga erfarenheter från de senaste 10—15 åren att det är fullkomligt hopplöst att försöka inför det svenska folket påstå att allt här är väl beställt."

Av samma valör som utskottets avslagsmotivering var angreppen mot motionerna i kammarna. Hr Erlander sade sig visserligen vilja "bekänna" att "det är av mycket stor betydelse att man kan åstadkomma trygghet för att den enskildes rätt värnas" — hur tacksamma bör inte medborgarna vara inför en sådan "bekännelse" av landets statsminister! — men i praktiken sökte han sno sig ifrån hela problemställningen genom sin vanliga jargong av komik och småtick. Det enda ledmotiv i hans anföranden man kan finna är att medborgarna har det bättre i Sverige än förr. Så är utan tvivel fallet, men nu gäller det att göra detta ställning ännu bättre genom att fråga en gammal ordning, utbildad under och förfaringar blott med tanke på ett skede då förvaltning och rättskipning hörde ihop på ett helt annat sätt än nu. Varför en sådan förbättring inte skulle kunna övervägas blev endast i förbigående berört. Det är betecknande att man rent av med allvar pekade på den kontroll som ligger i konstitutionsutskottets granskning av statsrådsprotokollen. Var och en vet dock att en rättsprövning här knappast är tänkbar och att, framför allt, regeringspartiernas representanter alltid godkänner vad regeringen gjort. Att de män ur ledet som de regerande partierna låter få plats i konstitutionsutskottet — ett av riksdagens minst eftersökta och respekterade utskott — skulle ge sig på att attackera sina ledare för olagliga åtgärder, det är sannerligen en halsbrytande tanke.

"Regeringen och riksdagsmajoriteten vill icke att en medborgare, som anser sin rätt kränkt genom något Kungl. Maj:ts beslut, skall få sin rätt prövad av domstol." Det är det enda väsentliga. En rättsprövning begränsar regeringens handlingsfrihet; ett domstolsutslag som förklarar att regeringen haft orätt förvarar dess anseende. Inför den risken avvisar regeringen och dess trogna majoritet en utredning rörande en sådan rättskontroll, som är självfallen i andra demokratier.

Under riksdagsdebatten försvarade hr Erlander ivrigt hr Undéns upprördande i en annan rättsdebatt för några dagar sedan. Utrikesministern förhånade då en av sina mostånd ares "rättfärdighetslidelse" och talade med tanke på Lifacofallet med ironi om strävandet efter "millimeterrättvisa". Hr Erlander citerade emellertid inte sin kollega. Vad denne sagt var alltför svavlojande. Det förnäkfulla talet om millimeterrättvisa ger regeringens hållning i ett enda ord. I detta fall brukades ordet för att klargöra att en person som genom ett lagstridigt myndighetsbeslut fått sin ekonomiska verksamhet utsatt inte borde beklaga sig eller beklagas: de som tyckte att han borde få rättvisa strävar efter något löjligt, efter millimeterrättvisa. Det är ett sätt att uttrycka sig som har gamla och simpla anor. Det betecknar den som ställer sig på rättens linje som pedanter, kverulanter, bråkmakare; de som avvisar rättskravet blir personer av högre typ, utan sinne för de småsaker som bekymrar små sinnen. Med sådana paroller kan man komma långt. Är det inte fråga om millimetrar då höga ämbetsmän är inblandade i skandalaffärer och behåller sina befattningar eller av regeringen betygas oinskränkt förtroende eller då vissa personer, företag och organisationer med orätt favoriseras? Bort med millimeterrättvisan, det blir en bra paroll för dessa ministrar, som speciellt över manglider i hågset av en lydig majoritet.

Man skrattade, enligt skilda yttranden, mycket på regeringsbänken under den stora rättsdebatten. Man sade också mycket kvicka saker. Hr Erlander slog ned en motståndare med orden att "mycket tål de här högtalarna, och att ett sådant utlåtande kan göras till att de går sönder vittnar om hur långt tekniken har kommit"; han talade också om att "det brukar vara så när jag fått in en fullträff, att motståndaren klagar över att jag har ett så dåligt sätt att diskutera". Sådan är hållningen, och nivån.

Tjugutreorna

Det är dess bättre sällsynt att riksdagen får ett så illa skrivet regeringsförslag som hr Skabersjös beträffande de s. k. tjugutreårsdegradstjänsterna på enhetsskolans högstadium. För saken avgörande upplysningar lämnas inte. Den beräkning av behovet av sådana tjänster som i efterhand levererats fyller inte rimliga anspråk; det klargöres inte vilket ändamål de nya tjänsterna skall fylla, om det är fråga om en mer tillfällig lösning eller om en bestående institution, ej heller hur uppgifterna skall fördelas på adjunktkompetenta lärare, akademiskt utbildade tjugutreor och de via skolöverstyrelsens särskilda kurser befordrade.

Trots dessa brister begärs fullmakter för regeringen, dvs. för hr Skabersjö och hr Lingman, att bygga ut det nya systemet att omfatta 6.000 à 7.000 tjänster i den färdigställda enhetsskolan. Beträffande de s. k. befordringskurserna — således tjugutreor utan akademisk utbildning ens av etthetygsatta delvis blygsamma omfattning — förklaras helt hugnt att den direkta inriktningen på skolarbetet och elevernas speciella pedagogiska utbildning bäre vara tillräckliga garantier för ett gott resultat. Bortsett från att bristfälliga teoretiska kunskaper hos lärarna inte kan sägas bli kompenserade med pedagogiska färdigheter — det gäller väl ändå att ha kunskaper att meddela med hjälp av den pedagogiska skicklighten? — är tankegången häpnadsväckande, då den speciella pedagogiska utbildningen avser klassledaruppgiften och inte ämnesläraruppgiften, två betydligt undervisningsmetodik allt annat än likvärdiga saker. Till detta kommer att den allmänna kompetens som kräva för att bli antagen till de s. k. befordringskurserna är lägre än den som kräva för inskrivning vid universitet och högskolor.

Från folkskollärarkårens egen synpunkt bör detta system vara synnerligen otillfredsställande; här jämställs i befordringsoch lönehänseende två i fråga om utbildningen klart skilda grupper. Folkskollärarnas Tidning betonade då kriseutredningens behärskande framsidor att det var en särskild förtjänst hos utredningen att den "inte envisat inte kurser byggda på folkskollärarexamen. Därigenom har man kommit ifrån varje slag av mindre kvalificerad utbildning, som med en alltför bruka beteckna epaututbildning." Man vinste då inte om att civil- och ecklesiastikministrarna 1954 skulle på denna punkt totalt nonchalera utredningens och lärarkårens synpunkter.

Riksdagen har ingen anledning att känna sig bunden av regeringens förhandsöverenskommelser. Folkrepresentationen bör inte en gång för alla släppa denna fråga ifrån sig genom att ge fullmakter för den vidare utbyggnaden av Skabersjösystemet. Nytt ställningstagande är från är är den riktiga lösningen — då kan behovet för varje gång prövas på nytt, hänsyn tas till den växande tillgången på adjunkter och utbildade lärare. En ordentlig översyn av de speciella befordringskurserna är också nödvändig — skall sådana över huvud komma till stånd, trots att det borde finnas möjligheter att genom ökade kursmässig och lokalförbättringar åt högskolorna sörja för ett tillräckligt antal tjugutreor med akademisk utbildning, bör i varje fall bestämmelser om differentiering av undervisningen införas. Det vore att förfusha enhetsskoletanken att fråga riksdagens principbeslut om adjunktkompetenta lärare på enhetsskolans högstadier om man på de mer teoretiskt krävande linjerna lämnade undervisningen åt lärare utan ens den blygsamma akademiska utbildning som de "riktige" tjugutreorna — med stora möjligheter till vidareutbildning till adjunkter — dock kommer att få.

Svenska institutet har för spridning

utomlands utsänt ett fotografialbum, "Sweden in profiles", där åttifyra framstående svenskar avbildas. Enligt riksarkivarie Ingvar Andersson förlorad har man vid urvalet tagit fasta på speciellt svenska drag. Man frågar sig om det är en svensk "rss" riksarkivarien drömmer om. I så fall är rasdragen uppenbarligen särskilt påfallande i officiella sammanhang, ty här presenteras med hjälp av helaldebilder och småprat ga, anekdotspäckade kommentarer fem medlemmar av kungahuset, en hovman, sex medlemmar av Svenska akademin, tjugutre industri- och finansherr, statsråden, partiledarna — dock ej hr Hedlund, bönderna är kanske ej så svenska — och ett knytkuli regeringsler. Endast en representant för pressen (Dagens Nyheter) har befunnits typiskt svensk, medan de svenska egenskaperna hos våra riksdagsmän utanför regeringen tydligen inte kunnat upptäckas. Större framgång har man haft på Kungl. dramatiska teatern, här företrädd av fyra skådespelare och en regissör, medan vår skådespelarkår övrigt är representerad. Det narrsktiga och meningslösa i publikationer av detta slag är uppenbart och förtjänar knappast någon kommentar. Det officiella och schablonmässiga i urvalet, det uppstylat tankeknumma i förordet och det småborgerligt pratsamma i kommentaren har här ingått en obetalbar förening. Här Svenska institutet verkligen ej allvarligare uppgifter än att utge sådana grönköpingsaktiga verk?

USA-DELEGATION FÖR ÖKAD HANDEL

Sez av medlemmarna i den amerikanska jordbrukdelegationen som på fredagen kom till Stockholm. Fr. v. Henry Ahlers, George Strayer, James Kluhre, ordföranden J. B. Hutson, Horace Bolster, amerikanske jordbruksattachén i Stockholm, Elmer A. Benne, som mötte på Bromma, och Chris Milius. Medlen i delegationen är vidare Ben Namm.

För att undersöka möjligheterna att öka handelsutbytet mellan Sverige och USA gästar en amerikansk exportdelegation, som huvudsakligen representerar jordbruksnäringar, under fem dagar Stockholm. Delegationen består av sju man och kom från Oslo på fredagskvällen. Redan på lördagen skall representanterna sammanträffa med jordbruksnämnden och på måndag med representanter för jordbruksdepartementet. Andra myndigheter och privata affärsmän står sedan i tur.

— Vår delegation reser inte på officiellt uppdrag, även om den förstås är välkommen att kommit till på rekommendationer av president Eisenhower i kongressen, säger delegationens ordförande, presidenten i Tobacco Associates i Washington, J. B. Hutson. Vi har inte heller fullmakt att sluta avtal av något slag, utan vår främsta uppgift är, som presidenten meddelade oss, att diskutera möjligheterna till ökat handelsutbyte mellan USA och den europeiska marknaden. Förutom Sverige är det närmast England, Frankrike, Belgien, Holland, Danmark, Norge, Österrike, Schweiz och Västtyskland.

Bland annat skall vi i dessa länder försöka klarlägga i vilken utsträckning en handelspolitisk åtgärd som **införandet av importavgifter** på amerikanska jordbruksprodukter **påverkar** vår export och **likaså det hinder** den **kan** utgöra **tillfälliga** en import. En handelsvisg **måste** ha trafik i båda riktningarna. För att kunna sälja måste man **köpa.**

Resultatet av vår resa, som vi räknar med skall vara avslutad i slutet av maj, kommer att sammanställas i en rapport till amerikanska jordbruksdepartementet troligen, hoppas jag, i mitten av juni, säger ar Hutson.

Den amerikanska delegationen fortsätter efter Sverigebesöket till Wien på onsdag.

Bilhandlarna till motattack

Sveriges automobilhandlarförbunds centralstyrelse kommer vid en extra kongress i Stockholm den 17 maj att lägga fram ett enhälligt förslag om att begagnade personbilar ej längre skall mottas till fasta priser som delikvid mot nya bilar, utan ndast till försäljning för ägarens räkning mot skälig provision.

Detta ställningstagande har fått av tvånget att på nya vägar täcka bildetaljhandelns kostnader när marginalerna för nya produkter blivit så låga som nu är fallet, konstaterar styrelsen.

Körkort behövs inte för att få hyra moped

Regeringen har meddelat bestämmelser om att den som hyr moped inte behöver ha körkort. Väg- och vattenbyggnadsstyrelsen hade påpekat att enligt bestämmelserna om yrkesmässig uthyrningsverksamhet kan moped nu inte hyrnas ut till annan än den som styrker sig ha körkort.

Vårfloden dröjer i Dalarna

Det råder knattiga lägvatten i sjöar och vattendrag i Dalarna. Bryggorna ligger långt uppe på land, och man befarar att speciellt gäddfisket kommer att bli lidande, då de gamla lekplatserna ligger torra. Det är den ca tre veckor försenade vårfloden som åstadkommit lägvattnet. Förhoppningen har trots detta så smått börjat komma i gång i Västerdalarna, och en första symtom på vårflod har visat sig vid Forsbrovals kraftstation i Borlänge, där vattenföringen i älgen på fredagen uppmättes till 270 kbm/sek., vilket är en tredjedel av normal vårflod. (DN, Borlänge.)

Här är Bonniers

7 vår-deckare

för ert höga nöje

Agatha Christie
Trick med speglar
En underbar miss Marple-deckare — "hon är felfritt en garanti för att boken är ovanligt underhållande och klipsk".
11: 50 PGP i AB

Craig Rice
Lik förbannat
Världens trivsammaste deckartrio, Helene och Jake Justus + J. J. Malone i "välsamt snurrande deckarkarusell".
GHT
13: 50

Mary R. Rinehart
Simbassängen
Fullmatad, kultiverad och spännande — "varken mer eller mindre än en fulltträff".
14: 75 SkD

Georges Simenon
Maigret på nattklubb
En äkta Maigret — den "gnistrar av parisisk atmosfär... hör till hans bästa saker".
10: 50 PGP i AB

Louisa Martin
Mord i Arkadien
Mysterium i universitetsmiljö — "sökert återgriven, utan mångordighet. Hon håller spänningen ända till slutet."
12: 50 SvD

Rolle Tillman
Än lever liket
Härdkokt är denna stockholmsdeckare — "man läser den i ett sträck sedan man väl satt i gång".
10: 75 PGP i AB

Hans Ullberg
Mera död än levande
Trivsamhet och humor hör till egenskaperna hos "en av de mest lovande deckardebutanter som sett dagens ljus i detta land".
13: 50 MT

Ur den internationella eliten

Högt hertinda svenska debutanter

BONNIERS

festlig fransk fläkt—

DUBONNET
världsberömd fransk aperitif

PRESSGRANNAR

En fråga som går vidare, förklarar Handelstidningen (fp) om debatten kring rättsväsendet:

Var den utgång saken fick i riksdagen oundviklig? En riksdagsskrivelse om utredning skulle ha kunnat effektuerna med ungefär samma motivering som på sin tid åtföljde Kejsakommissionens tillsättande. Beslutet att i stället säga nej kan dock icke ha tillkommit utan mycket övervägande, knappast heller utan en stark känsla av inre nödvändig. Vad som drev fram det är inskrivningen av socialistiska planeringen icke kan förlikas med en rättslig kontroll av förvaltningen skadan som i motionerna efterlyste, I valet mellan den obsekurna skattebrottsmängden och den enskildes rättssäkerhet kommer socialdemokratien stadse att tvingas välja det förstnämnda alternativet. Rättsskyddet blir oundvikligen icke en betydelselös men en sekundär angelägenhet.

För folkpartiet och högern blir ställningstagandet lika oundvikligt det motsatta. Båda dessa partier är likvände till att föra den liberala rättstraditionens talan gentemot planekonomins fogdevälde och skrivarödöme. Motsättningarna är oförenliga, och det bästa fåga att bylta in dem i skyfande talesätt:

Därför skall det heller icke beklagas att meningsskiftet mynnar ut i en politisk strid. Präpen är en av tidens mest innehållsmättade, och ingenting är mera i sin ordning än att den hänskjutes till valmanens avgörande.

Ja, frågan är politisk och genom socialdemokratins installning nästa den förras ut i den partipolitiska debatten, ingi i valdebatten. Det hjälper inte att man — såsom t. ex. i Folket (s) — framställer saken på detta sätt:

Nu försöker oppositionen göra det till en politiskt matnyttig affär att anklaga i första hand socialdemokratin för bristande intresse för den enskilda människans frihet och rättssäkerhet i dagens samhälle. Att det ligger en infam politisk spekulation däri, bakom är förvisso uppenbart. Det nya samhällets makthavare akter inte på människans rätt, lyder anklagelsen. Ett folk, som är lyhört för rättsidéerna vet, lyssrar i det ögonblick det misstänker att dess rätt är hotad. I det ögonblick det möjligen kan förelåsa tvo att förvaltningen icke fungerar i överensstämmelse med lag och rätt. Att omsikten om rättssäkerheten och rättsvården från oppositionens sida väcktes av strävandena att utpeka rättssamhället som ett rättssamhälle på glid har åtskilliga inlägg i den offentliga debatten burit vittnesbörd om. Avsikten var fullt uppenbar i sårdagsdebatten. Den politiskt begränsade tillgång man har i det faktum att företeelsen för de många i viss utsträckning uppnätts på bekostnad av friheten för de få byggs här ut till att bli en anklagelse mot samhället över huvud taget för att det i sina nuvarande former äventyrar de mångas frihet.

Som om uppgiften inte vore att skydda alla mot övergrepp. Och som om det inte nästan undantagslöst blir de "små" i samhället som drabbar värst, som har den största försvarsberedskapen. Medborgaren i s. k. hög social ställning, mannen med lång utbildning, förefaranen med stora resurser — de har lättare att hävda sig mot byråkratins anspråk än de många utan dessa fördelar. När socialdemokraterna ropar om "partipolitiskt slagträ" och liknande är det detta de har på känni de vill göra frågan så "liten", så "opolitisk" som möjligt. Rättsvärden angår var och en, alla är vi hotade av en växande byråkrati. Ingen Statsministern förstod tydligen också att hans motstånd mot reformkraven var faktiskt besvärande, framhåller Exkluisna-Kuriren (fp) i

Mot slutet av debatten lade statsministern om ton och taktik och förklarade, lägnått och förnyat, att han dels uppskattade liberalismens insatser för rättens hävdande i det förgångna, dels ändå att detta var "ett centralt problem". Hans helomvändning kunde dock inte ändra ut det olustiga intrycket av hans tidigare upprördande och av hans försök att hävda att det endast låg politiskt rävspel bakom detsa vid motiverade framställer från oppositionens sida. Kanske ändå har dock till sist att hans orenolnja stämtyd var farlig både för partiet och i än högre grad för samhället. Det förstnämnda kan icke vinna något på att göra rättsfrågorna till en politisk vattendelare — vilket de faktiskt blivit, icke genom motionerna utan genom det mottagande dessa fått — och det senare har intet annat alternativ till rätten och förtroendet till rätten än äkrcft övervakning, ökad ofrihet och allmora nämdingen polikontroll. Det är ett pernnektiv, som en liberal opposition aldrig kan acceptera utan som den nu, liksom för femtio år sedan, med all sin kraft måste bekämpa.

Presentationen av utlandsmaterial is svensk press diskuterar i Liberal Debatt i en artikel av Svenska Institutets biträdande direktör Tore Tallroth:

För den som under några år varit hänvisad till amerikansk pressvore det frestande att anställa några jämförelser, betraktelser om tidningarna som förmedlare av det andra perspektivet, perspektivet mot omvärlden. Jag minner emellertid eftertryckligen rädda hos en utländsk svensk, som en gång under ett Sverigebesök tillfrågades om vad han ansåg om en viktig politisk händelse i ett land och riktade den, att han inte visste vad som hänt i detta land under de senaste veckorna, då han varit helt hänvisad till svenska tidningar!

Uppriktigt sagt förefaller den citerade kritikern tämligen inskränkt. De utländska pressorgan som t. ex. förfogar över ett internationellt korrespondentnät motsvarande de ledande svenska tidningarnas förde i själva verket vara likt räknade.

Riksdagssammanträden

Lördagen den 8 maj 1954

Första Kammaren kl. 10.00.

Andra Kammaren kl. 10.00.

Konst. utsk. kl. 9.30.

DAGENS NYHETER
TEGELBACKEN, STOCKHOLM 1
Telefon 22 40 00
För riksamtal: 22 40 20
Telegramadress: Dagenyheter
Postgiro-1 1618 (för annonser) nummer 1617 (för prenumeration)

Chefredaktör: Herbert Tingsten
(träffas säkrast kl. 13.30—14.30)
Politisk huvudredaktör: Leif Ekblom
Redaktionschef och ansvarig utgivare: Sten Hedmos

Dagens Nyheters Aktiebolag
Verkst. direktör: Helge Hellners

PRENUMERATIONSPRISEN
A — Stockholmsupplagan
Stor-Stockholms övriga tätbebyggelse samt landet
Månad ..... kr. 6:50 6:—
Kvartal ..... „ 19:— 17:50
Halvår ..... „ 37:50 34:50
Helår ..... „ 75:— 69:—

ANNONSPRISLISTA daterad 1/1 1954 tillhandahålles på begäran.
Dagens Nyheters tryckeri, Stockholm 1954.

Sven Rydenfelt

KOMMUNISMEN i SVERIGE

nu i bokhandeln

Pris 13:—

Gleerupska U. B:s Förlag
LUND

Angeläget meddelande från

AKTIEBOLAGET GÖTEBORGS BANKS CENTRALKONTOR

Brunkebergstorg

Så länge de i radioutsändningen på fredagen omnämnda skadorna på telefonkabelnätet ej slutreparerats och vårt telefongruppnummer

22 92 00

sålunda delvis är försatt ur funktion, hänvisa vi för angelägna samtal till följande direkta nummer, som ej leda över bankens telefonväxel, men vid vars apparater särskild service anordnats.

Denna service kan dock endast bli av begränsad omfattning.

Tel. 20 60 64
Tel. 62 08 77

Tel. 60 18 08
Tel. 61 47 33

Nytt i bälten

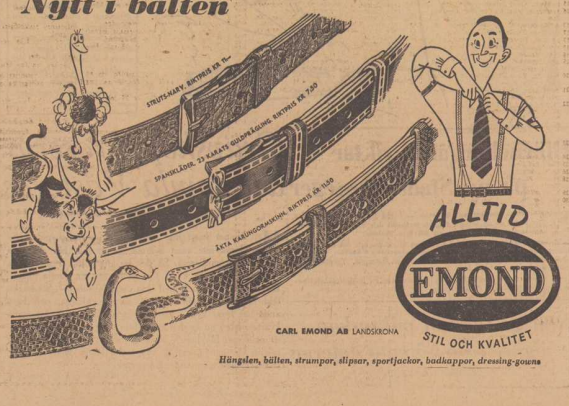

ALLTID EMOND

CARL EMOND AB LANDSKRONA

STIL OCH KVALITET

Hängslen, bälten, strumpor, slipsar, sportjackor, badkappor, dressing-gowns

© Tingstensamlingen Publicerad med tillåtelse av Dagens Nyheter AB.